

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dalmatinova 8 - Uprava: Šelenburgova 7/II - Naročnina: Letno 40 Din, polletno 20 Din, četrtletno 10 Din - Čekovni račun 17.152
Izhaja vsak petek

ŠTEVILKA 11

V LJUBLJANI, 11. MARCA 1938

LETNIK II.

Dr. Alojzij Rant:

Računski sklep in bilanca Mestne občine ljubljanske za l. 1935.-36.

Za gospodarstvo javnih teles so merodajni proračuni, ki v podrobnostih usmerjajo gospodarstvo v proračunskem razdobju in ga strogo omejujejo navzgor. To se pravi, da se proračunske postavke praviloma ne smejo prekoračevati, če pa se, tedaj se mora za taka prekoračenja preskrbeti proračunsko kritje, za katero pa načelno ni dovoljeno najemanje posojil, kar je pravilna in sama po sebi umevna norma. Računski sklepi pa so v zvezi s proračunom končnojavni rapori v uspehih ali neuspehih nekega gospodarstva v določenem gospodarskem razdobju.

Pred menoj leži »Računski sklep in bilanca Mestne občine ljubljanske«, deveti sklep, to je oni za leto 1935.-36., ki je bil napravljen od sedanje občinske uprave za prejšnjo občinsko upravo, pod katero mi je bilo poverjeno načelstvo mestne finančne uprave, in sem zategadelj močno odgovoren za to finančno gospodarstvo. Proračun za leto 1935.-36. je upravljala prejšnja občinska uprava 9 mesecev, sedanja pa samo 5 mesece in to po večini bolj formalno nego materialno. Mirno lahko trdim, da tudi za ta proračun nosi odgovornost v polni meri prejšnja občinska uprava in z njo jaz kot njen bivši posvetovalni in izvršilni organ. Te odgovornosti nositi ne bo ne njej, ne meni težko in zato jo lahko mirnega srca in mirne vesti sprejemem na svoje rame.

Računski sklep bi moral biti neovrgljiv dokaz za to, dali je bil proračun, v katerem ima svoj temelj, realen ali ne, vprašanje, o katerem del naše javnosti ob vstopu sedanje občinske uprave v izvestnih listih ni samo dvomil, ampak je prejšnji občinski upravi naravnost očital, češ da so bili vsi proračuni dotlej nerealni. Te očitke sem z navedbo uradno ugotovljenih dejstev in števil izčrpno zavrnil v »Slovenski besedi« z dne 30. julija, 6. in 13. avgusta 1937 in na te svoje ugotovitve do danes nisem prejel odgovora ter ga gotovo tudi ne bom. Dokaz pa je to, da se mojim ugotovitvam ne da ugovarjati.

Ali je bil proračun za proračunsko leto 1935.-36. realen ali ne? Poglejmo!

Dohodki naj bi vrgli po proračunu Din 45.602.259.—
Predpisa pa je bilo le „ 43.548.500.10
Tedad manj kakor v proračunu Din 2.053.758.90

Izdatkov naj bi bilo po proračunu Din 45.602.259.—
Predpisa pa je bilo „ 46.485.875.30

Tedad več nego v proračunu Din 883.616.30

Proračun bi bil tedaj za 2.053.758.90 din in 883.616.30 din = 2.937.375.20 din pasiven in bi ga morali pri vsej prizanesljivosti, imenovati vsaj močno zakalkuliranega, če že ne naravnost nerealnega, če bi iz računskega sklepa samega ne bil razviden drugačen rezultat.

Če namreč pogledamo stran 53 računskega sklepa, nam udari pod II. in III. naravnost v obraz postavka, ki se glasi:

II. Izdatki izven proračuna:
Zgradba šole za Bežigradom Din 1.746.098.45
III. Poslovanje s posojili „ 1.971.484.77

Vsota Din 3.717.583.22

Če odbijemo to, v proračunu nepredvideno vsoto, se pokaže, da ne bi bil proračun v tem primeru pasiven za din 2.937.375.20, nasprotno aktiven za din 780.208.02, in to kljub močnemu izpadu pri dokladu na drž. neposr. davke (din 705.940.62), taksah (Din 305.642.26), trošarinah (din 1.199.719.80), pri finančni stroki (din 304.523.08) in pri ostalih dohodkih (din 149.432.—). Prebitek din 780.208.02 je tedaj pri proračunu (po predpisih) din 43.548.500.10 naravnost presenetljivo lep uspeh. Mirno torej lahko ugotovimo, da je bil proračun vseskozi realen in da bi se bili morali izvenproračunski izdatki, ki se tičejo investicij, kriti z naknadnim najetjem dovoljenega posojila, če prihrankov ne bi bilo. Nikakor pa ne gre na tak način napravljati iz dejansko aktivnega proračuna pasiven proračun ter spravljati avtorja proračuna pri motritelju, ki nima točnega in popolnega vpogleda v proračunski aparat, v sum, da je delal površno in nepremišljeno.

Prihranki pa so bili, kar bo razvidno iz pregledov, ki jih bomo v naslednjem objavili.

Ta računski sklep, zadnji za prejšnjo občinsko upravo, nam nudi zaključno oporišče za ugotovitev, kako je tekom skoro osmih let gospodarila.

Že v prej navedenih člankih v »Slovenski besedi« sem podal v splošnem pregledno sliko o občinskem gospodarstvu, vendar ta slika ni bila popolna, ker ni podala dokončnega pregleda, to pa zato, ker ni vsebovala še izsledkov za leto 1935./36.

Da bo mogel čitatelj slediti in nadzorovati kasnejša izvajanja, priobčim tu sledeče popolne pregleda:

1. Pregled gotovine in gotovini enakovrednih vrednot, ki jih je prejšnja občinska uprava zapustila sedanji ob svojem odstopu;
2. pregled proračunskih uspehov odnosno neuspehov v letih od 1928. do 1935./36.;
3. pregled investicij izven proračuna;
4. pregled odpisov.

1. Pregled gotovine in gotovini enakovrednih vrednot, ki jih je prejšnja občinska uprava zapustila sedanji ob svojem odstopu:

a) Gotovina v blagajni	2.366.662'47	
b) Naložbe pri Mestni hranilnici	2.710.986'—	
c) Vrednostni papirji	575.000'—	
č) Dobroimetje po kontokorentu po odbitku lastnih obveznost		
Din 3.578.831'58	Din 1.432.062'01	2.146.769'57
Vsota	7.799.418'04	

2. Pregled proračunskih uspehov odnosno neuspehov v letih od 1928. do 1935. 36.:

Proračun za leto	Presežek	Primankljaj
1928		622.182'15
1929		1.670.972'56
1930	2.143.762'72	
1931	2.275.785'15	
1932	1.297.338'19	
1933		71.058.50
1934		544.808.48
Dvanajstine I.-III. 1935		1.023.742.45
1935./1936.		2.937.375.20
Vsota	5.716.886'06	6.870.139'34
Čisti primankljaj		1.153.253'28

3. Investicije izven proračuna:
A. Leta 1931.:

a) Za magistratno poslopje	Din 147.017'87
b) „ regulacijo Ljubljane	„ 1.855.150'93
c) „ mehanizacijo cestne obskrbe	„ 138.754'88
č) „ nakup Heinriharjevega sveta	„ 657.891'30
d) „ „ Vrhovčevega sveta	„ 110.033'80
Vsota	Din 2.908.848'75

Računski sklep za l. 1931. (glavni pregled stroškov).

B. Leta 1932.:

a) Za opravilo mag. poslopja	Din 272.212'29
b) „ regulacijo Ljubljane	„ 1.205.944'80
c) „ mehanizacijo cestne obskrbe	„ 185'—
č) „ nakup Vrhovčevega sveta	„ 74.625'—
d) „ zgradbo šole v svetokrižkem okraju	„ 117'90
e) „ razna izplačila na račun prihrankov prejšnjih let	„ 418.065'38
Vsota	Din 1.971.150'37

C. Leta 1935./1936.:

a) zgradba šole za Bežigradom	Din 1.746.098'45
b) poslovanje s posojili	„ 1.971.484'77
Vsota	Din 3.717.583'22

Računski sklep za leto 1935./36., stran 5 (glavni pregled izdatkov).

• Rekapitulacija:

A)	Din 2.908.848'75
B)	„ 1.971.150'37
C)	„ 3.717.583'22

Vsota Din 8.597.582'34

(Ta denar se je prihranil iz rednih proračunskih sredstev.)

4. Pregled odpisov:

a) Leta 1932	Din 1.732.312.—
(od tega Din 1.215.496.97 najemnine za vojašnice, ki jih upr. vojske ni hotela plačati. Računski sklep za l. 1932., str. 60.)	
b) Leta 1933	„ 585.665.—
(Računski sklep za l. 1933., stran 54.)	
c) Leta 1934	„ 394.658.48
(Računski sklep za l. 1934., stran 42.)	
č) Dvanajst ne I.—III. 1935.	„ 59.081.70
(Računski sklep za l. 1935., stran 41.)	
d) Leta 1935/1936	„ 164.472.58
(Računski sklep za l. 1935/1936., stran 56.)	

Vsota Din 2.936.189'76

Potemtakem izgleda denarni zaključek poslovanja takole:

1. Gotovina in enakovredne enote	Din 7.799.418.04
2. Investicije izven proračuna	„ 8.597.582.34
3. Odpisi	„ 2.936.189.76
Vsota	Din 19.333.190.14

Od tega je odbiti proračunske primankljaje Din 1.153.253.18

Čisti ostanek Din 18.179.936'86

S tako ogromno zapuščino je šla tedaj prejšnja občinska uprava v zapovedan pokoj.

Take so bile »prazne blagajne in ogromni primankljaji«, take so bile »hudo zavožene občinske finance«, taki so bili »fiktivni proračuni«, Računski sklepi, »ki se sploh niso položili, ali pa če so se, so bili navidezni«, so čudoma na razpolago prav vsi od l. 1928. do konca leta 1935. in so do vseh skrajnosti točni in pravilni.

Bralec, ki bo primerjal te številke z onimi, ki sem jih nevedel v svojih uvodoma omenjenih člankih, bo lahko na mah ugotovil, kako bistveno so se spremenile navzgor v prid prejšnje občinske uprave.

Res, da je saldo proračunov od l. 1928. do 1935./36. pasiven za din 1.153.253.28, toda bogato je pokrit že z izvenproračunskimi naložbami pri Mestni hranilnici ljubljanske, da o milijonskem dobroimetju Mestne občine ljubljanske iz naslova kontokorenta ne govorimo. Poudariti moramo, da so terjatve Mestne občine ljubljanske iz kontokorenta stoddostno sigurne in razdeljene na razmeroma prav nizko število posameznih postavk, katerih najmočnejše so: dolg Mestne plinarne (din 1.722.520.75), Mestne zastavljavnice (din 760.425.13), nadalje; predujmi uslužbencev (131.444.50 din), posojilo za mala stanovanja (din 217.058.55), dolg odbora za osuševanje barja (din 300.000.—), »Obnova« za telefonsko centralo (din 231.167.55) in nekaj manjših postavk. Nobenih težkoč ne more biti, da bi se za Plinarino in Zastavljavnico ne moglo dobiti posojilo in tudi doseči realizacija ali vsaj kompenzacija milijonskih naložb pri Mestni hranilnici, ki je po zaslugi Mestne občine ljubljanske na poti do popolne mobilizacije. Če pa je temu tako, bo imela sedanja občinska uprava po zaslugi in uspešnem gospodarstvu prejšnje občinske uprave (kljub najskromnejšim proračunom, ki manjši že niso mogli biti) močne milijone na razpolago v gotovini in v nobeno breme proračuna, marveč poleg ali vrhu proračuna.

Skoro din 8.600.000.— je izdala prejšnja občinska uprava v treh proračunskih letih iz rednih dohodkov izven proračuna za razne koristne investicije, od tega din 3.061.095.73 samo za regulacijo Ljubljane. To pomeni, da si bo občina, ki bi bila sicer morala za te investicije najeti posojila, prihranila na leto pri anuitetni službi po din 774.000.— (računam anuiteto z 9%). Za te vrste izdatkov je imela prejšnja občinska uprava tudi potrebno kritje v proračunskih presežkih, in tedaj preobremenila proračunov tako, da bi bili postali pasivni. Ustvarila je torej z dejansko razpoložljivimi sredstvi dejanske učinke in kljub temu aktivne proračune odnosno računске sklepe. To je razlika!

Mislím, da močnejših dokazov za realnost proračunov ne bo treba iskati. Nad vse jasno in čvrsto besedo govore številke, prikazane v pregledih 1—4.

Da pomenijo odpisi učinkovito razbremenitev proračuna, o tem menda ni potrebno izgubiti besede. Tudi tu gre skoro za din 3.000.000.—, ki so jih prenesli redni proračuni v korist občine, nikomur pa v breme.

Vse te uspehe je dosegla prejšnja občinska uprava s smotrnim in skrbnim gospodarstvom pri najpiclejše odmerjenih proračunih, z varčevanjem in pazljivostjo

na vse strani. Preverjena je bila sicer, da proračuni v tedanji višini daleč več ne odgovarjajo dejanskim potrebam, da si je pa treba stisniti pas do skrajne mere ter upoštevati naravnost usodepolni položaj, ki je nastal po začenjajoči se krizi l. 1951. in ki ga še sedaj ni popolnoma konec.

Zato pa tudi v vseh proračunih od l. 1928. pa do l. 1935./36. ni zaslediti niti ene uvedbe novih davkov ali pa zvišanja že obstoječih dajatev, nasprotno pa ukinitvev ali vsaj močno ublažitev marsikatere občinske dajatve, s čimer se je Mol. po stanju iz l. 1950. odrekla letnim višjim dohodkom po din 10.000.000.—.

Slednjič naj kot močan uspeh prejšnje občinske uprave omenim še močno znižanje aktivnih in pasivnih zaostankov.

Najvišje aktivne zaostanke smo imeli v l. 1950. in sicer din 6.159.318,85 ali 11,9% proračunskega predpisa, najnižje pa v l. 1935./36. din 3.216.765,77 ali 7,7% proračunskega predpisa.

Najvišji pasivni zaostanki so bili l. 1929., in sicer din 3.051.193,75 ali 6,9%, najnižji pa v letu 1935./36. din 471.090,29 ali 1,1% proračunskega predpisa, kar se pravi v praksi, da so se v teh razdobjih terjatve Mestne občine znižale od 11,9% proračunskega predpisa na 7,7% proračunskega predpisa, njene obveznosti pa od 6,9% proračunskega predpisa na 1,10% proračunskega predpisa. Potemtakem je tisto natolcevanje o «neplačanih računih in neporavnanih terjativah manjših ljudi, ki so že leta in leta hodili po magistratu in skušali priti do svojega denarja», boso in iz trte zvito, kar sem sicer nepobitno dokazal že v svojih prvih člankih, objavljenih v «Slovenski besedi».

S tem sem v zvezi z računskim sklepom za l. 1935./36. zaokrožil in v celoti zaključil stvarno poročilo o občinskem gospodarstvu pod prejšnjo občinsko upravo. Da bi se po izvestnih časnikih razbobnane zlohotne klevete prlekale, pri našem getlemanstvu ne pričakujem, z lahkim srcem pa prepuščam kritično sodbo objektivnemu bralcu. Saj nam ne bo v sramoto, v čast nam bo! Amen!

Josip V., Ljubljana:

Za zaposlitev svojih ljudi!

Na ukrepe tujne moramo odgovoriti z enakimi protiakcijami pri nas

V našem dnevnem tisku smo imeli priložnost že nešteto krat v vsej težki povojni dobi brati ogorčene in obtožujoče članke o naši znani slovenski mehkoosti, o nepopisni uslužnosti, ki meji skoro že na hlapčevstvo in pa o nerazumljivi obzirnosti, ki jih vseprek ter brez potrebe izkazujejo brezobzirnim, le po dobičku ter dobrinah naše bogate domovine hlepčim tujcem. To naše hlapčevstvo do danes skoro ni še prav nič popustilo in je pričelo presegati že vse meje. V vsakdanjem življenju poznamo neštete primere, ko sedijo na ravnateljskih, uradniških, mojstrskih in celo na navadnih delavskih mestih prešerni tujci, nezmožni našega jezika, pa lačni našega kruha, dočim imamo na drugi strani naše ceste prepolne brezposelne domače inteligence, strokovnih nameščencev in navadnih ročnih delavcev, ki zaman trkajo dan za dnem na različna vrata in ponižno ponujajo za skromne dinarje svoje znanje, zmožnosti in sile.

Da še vedno trpimo take abnormalnosti in škandalozne razmere, ki so skoro v sleherni drugi državi povsem nemogoče in izključene, o čemur se moramo vsak trenutek ponovno in z bolešno zagrenjenostjo na lastne oči prepričevati, bi smeli upravičeno imenovati že pravi zločin in neodpustljiv greh nad svojo lastno krvjo, nad lastnimi trpečimi brati. Dan za dnem nam tujina vrača naše delavce, nameščence in inteligente, ker jih noče več preživljati s svojim kruhom. Pri nas pa te uboge izgance sprejemamo molče in jih puščamo na cesti, ne da bi se zganili in jim z zavestjo dolžnosti preskrbeli kosček kruha, ki ga imajo pravico terjati od svoje domovine. To smo pa dolžni storiti tem prej, ker trpimo še dandanes v različnih podjetjih v naši državi okrog 50.000 tujcev na najboljše plačanih mestih. Ti tujci, ki so naravnost zaljubljeni v slastni jugoslovanski

ski kruh in svetle jugoslovanske dinarje, pa po večini še do danes, po skoro dvajsetih letih svojega bivanja v Jugoslaviji, niso občutili potrebe, da bi se naučili našega jezika in si pridobili naše državljanstvo, če res že nikakor ne morejo odtod.

Kakor nam tujina posojuje na naših sinovih in hčerah, enako smo ji dolžni vračevati mi na njenih podanikih, ki so priromali za dobrim kruhom in največkrat celo iz golega pohlepnega dobičkarstva v naše kraje. Izženimo vse te tujce, ki nikakor ne zaslužijo našega gostoljubja in naše podpore, ki nam pa tudi že davno niso niti najmanj potrebni, ter preskrbimo s svojim kruhom svoje ljudi. Dokler bo tujina vseprek tako surovo in brezsrčno postopala z našimi ljudmi, vse dotlej je kak drug postopek napram tujcem pri nas nemogoč in docela izključen. Prenehati se mora dosedanja praksa, da so bili najbolje preskrbljeni sredi med nami ravno oni tujerodni izmozgovanci in vohuni, ki so le odjedali kruh našim ljudem, obenem pa sleparili našo državo na davkih ter enostavno kradli jugoslovansko narodno in državno imetje. Dokler ne bo sit in zadovoljen zadnji sin naše domovine, naj bodo tujcem zaprta vrata v naše službe in naša podjetja. Dela in kruha dajmo predvsem svoji krvi, ker smo ji to sveto dolžni dati! Tujci pa naj se vrnejo tja, kjer naše ljudi izganjajo zgolj iz neke prenapetosti, čeprav njihove čile sile in prislovično pridnost neobhodno potrebujejo!

Ni res, res pa je ...

Nekje smo pred dnevi brali naslednjo «sodobno» smešnico: «Na pepelnico sredo. Jožek vpraša Jurčka, čigar oče je župan: «Jurček, kaj pa vedno piše tvoj oče?» — «Popravke piše!» — «Kaj pa je to — ne razumem?» — «To je tako, na pr.: Ni res, da je bil večeraj terek, res pa je, da je bil večeraj pustni terek!»

Širite „Slovensko besedo“!

Domači pomenki

Nič novega

Glasi križarjev «Nedelja», ki izhaja v Zagrebu, piše: «Hrvaški narod je skozi stoletja našel v katoliški cerkvi neprikrajšano pravico, kakor tudi v osebi papeževi. Mi druge pravice ne iščemo in je ne potrebujemo. Kdor nam hoče iztrgati iz srca podobo papeža, je naš sovražnik in sovražnik našega naroda, ker nas hoče s tem iztrgati iz zemlje, ki nam daje sok. Nas narodnost papeža ni nikdar motila in nas tudi danes ne. Vseeno je, ali se zove Leon ali Pij, on je nesmrtni oče, drugi Kristus. Katoliška cerkev je branila in čuvala naš narod in njegovo individualnost skozi stoletja, njen internacionalizem nas ne moti, ker je nadnaravnega značaja».

Te stavke poznamo iz «Slovenca» in «Domoljuba», samo prikrojene na Slovenstvo. Ljubljanska šola ima očitno nekaj dobrih učencev v Zagrebu.

Taktika

Vladni listi so dvojne vrste: eni devljejo v nič obstoječe opozicijske stranke, drugi pa ustvarjajo vsak dan nove, da bi dokazali neslogo v opoziciji.

Proračun naše vojske

Je bil v skupščini sprejet skoro soglasno. Zanj je glasovala — razen treh glasov — tudi vsa opozicija. Kljub temu jo je napadel «Slovenec», češ da je uprizorila nečuvnen napad na največjo narodno svetinjo in nastopa kot edini čuvar jugoslovanske vojske. Kaka hinvščina! Ali misli «Slovenec», da so že pozabljeni njegovi sistematični napadi na našo armado takoj prva leta po prevratu? Ali ni bivša SLS leta in leta glasovala proti proračunu? Ali se ni vršila sistematična propaganda v smislu, da ne sme noben slovenski novinec služiti izven Slovenije?

Slovenska akademska mladina

Vilderjeva «Nova Riječ» prinaša sledečo notico: «Stojimo pred novimi in težkimi nalogami. Zavedamo se namreč besede T. G. Masaryka: «Stvarno politično delo je narodna dolžnost izobraženstva». Na nas je, da pomagamo pri izgraditvi sodobnega, realnega slovenskega političnega, gospodarskega in kulturnega programa, kakršnega — razen v težnji k združenju Sloveniji leta 1848. — nismo imeli.

Vsem našim stremljenjem hočemo dati pozitivno slovensko in socialno vsebino. Želimo si enakopravnega sodelovanja z demokratično razpoloženimi Hrvati, s katerimi nas druži enaka borba za svobodo. Zato pozdravljamo slovensko rubriko v «Novi Riječi» ter obljublamo svoje sodelovanje in podporo.» E pur si muove!

Češkoslovaška

v borbi za svojo neodvisnost

Ves svet je Hitlerjev govor razumel v smislu, da je naperjen proti neodvisnosti naše bratske Češkoslovaške. Tako ga je tudi razumela Češkoslovaška sama. Ako bi obstojal še kak dvom, bi ga bilo odpravilo nemško časopisje, ki nadaljuje s svojo napadalno pisavo proti Češkoslovaški. Kakor so vseh humoristični listi pisali o bolnem možu «ob Bosporu», tako pišejo sedaj nemški listi o «bolnem možu» v Pragi.

Nas veseli, da je ta «bolni mož» navadna bajka. Najboljši dokaz za zdravje in čilost češkoslovaškega naroda je bil govor njegovega ministrskega predsednika dr. Milana Hodže, s katerim je točno in jasno narisal položaj svoje države. Govor je bil poln samozavesti, poln znanosti in ponosa na zgodovino in tradicije lastnega naroda. «Tisoč let smo se borili za svojo svobodo, ki jo bomo branili proti vsakomur do poslednjega.» Nič sentimentalnosti, nič vzdihovanja: samo konstatacija, da smo tu in da tu ostanemo.

Z vsjo odločnostjo je zavrnil dr. Hodža očitek da češkoslovaška zadržava nemško manjšino. Ona je enakopravna in ima možnost popolnega izživeljanja tako v narodnem kot v gospodarskem postopu. Če še kaj manjka, bo naredila Češkoslovaška z njo doma. Odklanja pa najodlo-

neje vsako vmešavanje v svoje notranje razmere.

Govor dr. Hodže je napravil zelo dober vtis. Vsekakor boljše, kakor servilno poudarjanje nekega politika, da so svoj čas Srbi stali na straži pred palačo Friderika Velikega.

Der Gott,

der Eisen wachsen liess

Göring: Ta naj se javi pri meni!

Cilji nemške politike

Da se Hitlerja prav razume, se ne sme pozabiti, kaj je pisal v svoji knjigi «Mein Kampf»:

«Avstrija se mora združiti z Veliko Nemčijo in to ne samo iz gospodarskih razlogov. Ne, ne: tudi če bi ta združitev gospodarsko ne koristila, da, četudi bi škodila, bi se morala izvršiti. Enaka kri mora v isto državo. Nemški narod nima moralne pravice udejstvovati se v kolonialni politiki, dokler ne more združiti svojih sinov v skupni državi. Seže, če bo državna meja objela zadnjega Nemca, pa bi se mu ne mogla zasigurati gotovost prehrane, nastane iz potrebe lastnega naroda moralna pravica do osvoboditve tuje zemlje.»

Program je točno začrtan in vsa nemška politika zadnjih let se drži programa. Žal, so mnogi tako imenovani državniki slepi.

Verdi na indeksu

Diktature imajo vedno skrbi. Vsak, kdor misli, jim je nevaren, naj si bodo to pesniki ali pisatelji, slikarji ali muziki. Ko so v Nemčiji izgnali vse bistre glave z Einsteinom in Mannom na čelu, so začeli čistiti tudi zgodovino. Zaenkrat samo Goetheja, ki je imel framašonska nagnjenja. Ostali pridejo še na vrsto.

V Italiji je prišel na indeks Verdi. Zakaj? Zaradi opere «Aida», v kateri se bore Etiopci za svobodo. Aida je abesinskega rodu, — pa je jasno, da ne more več peti na gledaliških odrih. Verdi je pač postal zaradi prevelike aktualnosti nesodoben.

Zanimiva paralela

Dnevniko so pred kratkim objavili vesti, da sta izstopila iz sv. sinoda srbske pravoslavne cerkve dalmatinski škof Irinej Djordjević in pa zagrebški škof ter bivši patrijarhov namestnik Dositej, ki sta imela za ta svoj korak baje zelo tehtne razloge. Zadnja «Sokolska volja» z dne 4. t. m. pa piše: «Pravoslavni vladika Irinej Djordjević v Šibeniku je napisal pastirski list, kjer govori o pravoslavni cerkvi in pravi: «Drugim vernikom se ni srbska pravoslavna cerkev nikoli vsiljevala. Prav tako ni nikdar odzvala vernikov drugim cerkvam. Evangelija ni nikoli širila z ognjem in mečem. Nikoli ni izdala narodne misli in narodnih idealov. Nikdar ni svojih sovražnikov sežigala na grmadah in ustanavljala klerikalizma in klerikalne stranke. Tudi ni nikoli štivila nezakonitosti in zahtevala za sebe nečesa, česar nimajo druge cerkve.» — Vse navedbe vladike Irineja so točne, saj narodna cerkev tudi ne more biti drugačna.»

Orlovska nesloga

Tednik «Sokolska volja» piše dne 4. t. m. naslednje: «Nesloga med češkoslovaškimi Orli traja dalje. Poročali smo že večkrat, da prevladuje med slovaškimi Orli močno gibanje za popolno ločitev od češkoslovaške orlovske zveze, ki ima svoj sedež v Brnu. Vsi dosedanja poziciji, da bi se vpostavila sloga, so se izjalovili. Slovaški Orli prej ko slej zahtevajo popolnoma samostojno organizacijo in vodstvo. Vidi se, da je slovaško nepremostljivo stališče sad sivočasnih avtonomističnih težni med Slovaki, ki so jih krogi, stoječi blizu češkega Orla, na vsjo moč podpirali. Gotovo je, da bo imel ta razkol težke posledice tudi za vseorlovski zlet v Pragi l. 1939.» — Slovenski klerikalni tisk pa ve prav v zadnjem času toliko lepega in ginljivega povedati o silni slogi in naredku med orlovskimi bratci na Češkoslovaškem. Vestí našega klerikalnega tiska je pač treba vedno jemati s posebno rezervo...

POLITIČNI TEDEN

Proračunska razprava v narodni skupščini se bliža koncu. Pri vsej monotonosti ji ni od časa do časa manjkalo malo zabave. Tako je neki govornik prav resno govoril «o mukopolnem življenju narodnega poslanca». Mogoče, da se je ob njegovih izjavah izvil kak globok vzdih v skupščinskem auditoriju, jugoslovanska javnost pa bo to tožbo gotovo vzela z malo skenpe na znanje. Drugi gospod, če ne celo minister, se je spustil v razpravo o avtoritarnih režimih. Pri tem pa je znal potegniti malo težko razumljivo razliko med današnjim in prejšnjimi režimi Jugoslavije. Med temi mu seveda ni pogoju te prejšnji režim v Jugoslaviji, — najbrže zato, ker ga ni bilo zraven, — dočim pravi o današnjem režimu, da je odličen, ker je napravil mnogo dobrega. Bila je v skupščini tudi mala senzacija —

Poslanec Rašević, ki je vzel na piko resor ministra vojske, jo je za to tvegano dejanje po svojem pripovedovanju zelo izkupil. Pred hišo so ga, kakor pravi, napadli neki neznanci, ga pošteno premlatili in mu vzeli torbo z dokumenti. Ko je popoldne prišel v skupščino, je moral zato govoriti brez dokumentov, toda navzlic temu nedostatku ni posebno pohvalil gospoda ministra vojske. Slednji je na njegova izvajanja odločno in ostro odgovoril v svojem in v imenu celokupne naše armade ter zahteval od njega dokazov.

Tudi gospod notranji minister nam je povedal zanimive stvari. Najprej, da sedanja vlada hoče demokracijo, dalje, da lahko v kratkem pričakujemo novega volilnega zakona, slednjič, da lahko računamo v nedaljni bodočnosti s skupščinskimi volitvami. Nekateri tolmačijo njegov govor celo tako, da pride v kratkem do živahnega političnega boja. Ker se pa o teh stvareh gospod notranji minister ni jasno izrazil, spada vse to le v košarjo ugibanja, dejansko pa politični položaj v državi ne izgleda tako, da bi vlada tako mirnega srca lahko gledala na tak razvoj dogodkov.

V raznih krajih križem države so se vršili v preteklih dneh zopet dobro obiskani shodi in sestanki Združene opozicije s prav zadovoljivim uspehom. Narod pač ve, komu sme zaupati.

Med Združeno opozicijo se, kakor poročajo iz Zagreba in Beograda, vodijo živahne razprave, kako naj bi se izvedla politična akcija na terenu. V tem mesecu se tudi z gotovostjo pričakuje prihod g. dr. Mačka v Beograd na sestanek s šesti UO. Ob tej priliki bo izdan proglas s skupnimi političnimi smernicami delovnega odbora Združene opozicije. Listič «Neodvisnost», ki pod Bog ve čigavim protektoratom skuša z vsjo silo rušiti pod geslom «Svobodne in neodvisne Hrvaške» avtoriteto g. dr. Mačka in hrvaški narodni pokret, je zašel ob teh vesteh na čudna pota. Pri tem mu današnja unitaristična vlada prav nič preveč ne gleda na prste. Za nagrado pa tudi ta frankovski list vlado prav lepo prenaša in po neki čudni logiki gleda svojega glavnega sovražnika v hrvaškem narodnem pokretu. G. Lukasa, ki stoji na čelu te skupine, katere niti vodijo v veletzdajalski tabor g. dr. Paveliča, hvallijo pristaši slednjega v Ameriki za najpomembnejšo osebnost in za utelešen izraz hrvaškega odpora v «Domovini». Pa naj še kdo še spozna potem v labirintu naše notranje politike.

DOMA IN NA TUJEM

Poglavje o krščanski morali

Znano dejstvo je, da sta si že nekaj časa v sovražnem razmerju, na primer kakor pes in mačka, od pokojnega dr. Kreka ustanovljeno svobodomiselnije krščansko-socialno delavstvo in pa vodilna gospoda iz slovenskega šotora JRZ s svojo novo ustanovljeno zeleno Zvezo združenih delavcev. Obe struji si postrežeta od časa do časa v svojih glasilih s prav pikantnimi in odkritosrčnimi izpovedmi, saj se pač dobro poznata ptičici iz istega gnezda. Zadnja krščansko-socialna «Delavska pravica» piše o svojih rodnih bratih iz nasprotnega ji JRZ oziroma ZZD tabora med drugim takole: «Več morale! Danes je vsaka moralna osnova izginila, izbruhnilo je nebrzdano medsebojno tekmovalje, edin priznan princip je: Doseči svoj namen za vsako ceno in z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Priznana je ena edina moralna: Namen posvečuje sredstva! Posebno v politiki zavzema ta moralna vodilno mesto. Zavedati se pa moramo, da ne bo izginila sedanja obča razrvanost, dokler bo imela odločilno veljavo taka moralna. Kajti okužene so prav vse, tudi najmanjše jedinice človeške družbe. Nekdo bi moral začeti ustvarjati nove poglede in označevati novega, zdravega duha. Pa naj bi to stalo še tako velike žrtve. Najbolj bi bil usposobljen in tudi v svoji vesti dolžan iti v borbo za novega duha, za moralno, ki bi pa morala biti ista v javnosti in v privatnem življenju, tisti, ki se sklicuje na Kristusova načela, tista družba, ki pravi, da je krščanska. Toda njihove današnje morale in njihovih sredstev nas je groza. To bo rodilo slab sad. Je pa naša pot že bolj krščanska. Delamo čisto v smislu želje papeža: Manj govoriti o krščanstvu, pa več delati po krščansko. Skrajni čas je, da pride med tiste, ki nastopajo še bolj vidno, kot mi, v imenu krščanstva, nov duh, in da da slovo morali sedanjega časa, ki je največji vir današnjega zla, to je, da namen posvečuje sredstva.»

Ljubljanske ceste

Med mnogimi stvarmi, s katerimi se sedanja ljubljanska mestna uprava prav gotovo nikakor ne more postavljati pred bivšo občinsko upravo, je pereče vprašanje ljubljanskih cest, ki so ponekod v takem škandaloznem stanju, da delajo v sramotnem tekmovalju občutno konkurenco celo najsiromaš-

župnijski urad narodne starokatoliške cerkve sporoča, da uraduje v lastni pisarni v Ljubljani, Tyrševa cesta 36, vsak dan razen nedelj in praznikov od 10. do 13. ure.

Šolske težave. Prosvetni minister g. Magarašević je dejal v narodni skupščini v proračunski razpravi, da imamo v prosvetnem oziru dve Jugoslaviji: Jugoslavijo pismenih in Jugoslavijo nepismenih! Ako bi hoteli v prosvetnem oziru izenačiti vse banovine z dravsko banovino, bi bilo treba še 22.000 novih ljudskošolskih razredov...

Razpuščeno društvo. Banska uprava v Ljubljani je razpustila delavsko prosvetno društvo «Vzajemnost» v Rušah pri Mariboru, ker da je bilo v pismenih zvezah s socialističnimi prostovoljci v Španiji.

Naša Narodna banka je lani pomnožila število svojih uradnikov in nameščencev od 781 na 848. Ljubljanska in mariborska podružnica imata po 25 nameščencev. Vseh upokojencev ima Narodna banka sedaj 77.

Trgovinsko ministrstvo baje pripravljala povišanje obdavčbe za inozemske trgovske potnike in zastopnike v naši državi.

Z odlokom prosvetnega ministra je odpuščen iz državne službe profesorica realne gimnazije v Slavonškem Brodu Blanka Čuličeva, predsednica tamkajšnjega ženskega gibanja.

nejšim in od Boga ter ljudi zapuščenim hrbovskim občinam ter njihovim kolovozom, imenovanim občinske ceste Bog ve katerega «reda». V preteklih tednih in dneh smo prejeli celo kopico ogorčenih pritožb ljubljanskih davkoplačevalcev, ki protestirajo proti takemu oskrbovanju cest v tretji državni prestolici. Zlasti se nahajajo v nemogočem razrvanem in blatnem stanju ceste na periferiji «bele» Ljubljane. Reči bi morali pravilneje «blatne» Ljubljane, ker bela bo šele poleti, ko se bo sedanje blato osušilo v prah, ki ga bo vsako vozilo dvigalo v gostih oblakih v največje veselje, zadovoljstvo in pa tudi zdravstveno napredovanje poznih ljubljancov. Med take skrajno zanemarjene ceste, ki se ne dajo popraviti z nobenimi, še tako brihtno sestavljenimi uradnimi popravki in pojasnili v časopisu, temveč le z gramozom in cestnim valjarjem, spadajo predvsem ceste: na Viču pod hribom proti Zdrženim opekarnam, dalje Šmartinska cesta vse do pokopališča pri Sv. Križu in od nove mitniške čuvajnice proti Tomačevem, Poljanska cesta od Ambrozevega trga proti Štepanji vasi, Karlovska in Dolenjska cesta v vsej svoji dolžini, končno Cankarjevo in Gallusovo nabrežje s Prulami vred in pa še nekaj drugih frekventnejših cest.

V znamenju paragrafa

V listih z juga beremo že cenzurirano vest: «Na zatožni klopi osiješkega okrožnega sodišča je pred dnevi sedel bivši središčni načelnik v Virovitici Ljubomir Cemović, ki je bil obtožen, da je predlanskim skušal na sleparski način izmamiti od lesne tvrdke Drach 50.000 dinarjev za odobritev neke družbe s svoje strani. Vse mnogoštevilne odlične priče so v celoti potrdile načelnikovo krivdo in je sodišče sreskega načelnika obsodilo na tri mesece zapora brezpogojno in na denarno kazen 1800 din.»

Češkoslovaško ženstvo

V republiki Češkoslovaški, ki šteje 15 milijonov prebivalcev, je nad 3 milijone poročenih žensk. Od teh jih ima 615.000 po enega otroka, 529.000 po dva, 394.000 po tri, 271.000 po štiri in 480.000 po pet in več otrok. Je pa tudi 507.000 poročenih žen, ki nimajo nobenega otroka, kar je nedvomno zelo visok in žalosten odstotek.

Za jubilejni vsesokolski zlet v Pragi se vrše v jugoslovanskem Sokolu velike priprave in je prišlo doslej svojo udeležbo na tem zletu že 7283 Sokolov in Sokolic.

Iz našega gostinstva. Glavni odbor Državne gostinske zveze je predlagal pristojnim činiteljem, naj se znižata banovinska in občinska trošarina na vino in žganje za 50%.

Državni gostinski kongres se bo vršil 10. aprila t. l. v Novem Sadu.

Velik glasbeni festival se bo vršil od 18. do 23. aprila t. l. v Dubrovniku in bodo na njem sodelovali: godba kraljeve garde, zagrebška filharmonija in kvartet, violinski virtuoz Zlatko Baloković in drugi.

Veliki snežni viharji in zameti so zadnje dni zopet zamedli vse ceste v gorskih predelih Bosne, Hercegovine, Črne gore in tudi Hrvaškega Primorja. Vozni promet je ustavljen. Mesto Kolašin v Črni gori je že nad mesec dni odrezano od sveta.

Mnoge dalmatinske občine se nahajajo v skrajno neugodnem in težkem finančnem položaju. Zelo redke so one občine, ki se jim posreči, da realizirajo svoje redne letne proračune v poglavju dohodkov z 80%. Večina občin doseže le kakih 40 do največ 50% predvidenih dohodkov.

Posebna komisija rumunskega prosvetnega ministrstva bo prispejala v kratkem v Split, kjer bo

prevzela ogromen kip pokojnega rumunskega kralja Ferdinanda, ki ga je izdelal največji jugoslovanski kipar Ivan Meštrović.

Poštni promet v Jugoslaviji. Po sporočilu poštnega ministra nudi lanski poštni promet v naši državi naslednjo sliko: navadnih pisemskih pošilk raznih vrst je bilo 334.723.420, listov in časopisov je bilo odpremljenih in dostavljenih 148.971.103, paketov 4.998.738 v vrednosti 9.570.852.007 dinarjev, poštne nakaznice je bilo 6.172.567 v skupni vsoti 2.905.516.660 din, hranilnih vlog in njihovih dvigov pri Poštni hranilnici je bilo 1 milijon 210.325 v vrednosti 1 milijarde 528.638.546 din, sprejetih in oddanih brzojavk je bilo po žici 3.623.704 s 70.179.942 besedami in brezžično 265.335 s 3.393.341 besedami.

Vojvoda Windsorski in njegova soproga bosta prebila letos pomlad in v začetku poletja daljšo dobo na našem Jadranu in v Hrvaškem Primorju.

Tujci prihajajo. Prva večja skupina nemških turistov je prispela predvčerajšnjim v Split in je s tem neslužbeno otvorila letošnjo tujskoprometno sezono na Jadranu.

Demisija. Trije novosadski mestni obč. svetniki so podali ostavko na svoja mesta v občinskem svetu v znak protesta proti neznosnim metodam, katerih so se posluževali nekateri mestni funkcionarji in občinski svetniki pri izvajanju letošnje zimske pomožne akcije za brezposelne. Za denar, nabran z javnimi zbirkami in votiran iz občinskega proračuna, so za javne kuhinje, v katerih so prejeli brezplačno okrepilo brezposelni, nabavljali pri svojih JRZ-pristaših-trgovcih pokvarjena jedila ter jih plačevali kot zdrava, nepokvarjena. Za brezposelne je pač vse dobro, so si mislili navedeni človekoljubi.

Brez konca in kraja se vrste pred različnimi sodišči križem državne razprave proti mnogim državnim in samoupravnim uslužbencem zaradi poverb uradnega denarja. Pred senatom okrožnega sodišča v Kosovki Mitrovici se zagovarja več davčnih uradnikov zaradi poverbe okrog 600.000 dinarjev.

Strokovne nadaljevalne šole ali, kakor so se prej imenovale, vaješke šole, obiskuje v vsej državi 40.550 učencev in učenk. Strokovnih nadaljevalnih šol je v naši državi 384 z 2877 učnimi močmi. Kljub razmeroma visoki številki dejanskim potrebam našega gospodarstva v tem pogledu še ni niti oddaleč ustreženo. Tudi lastnih poslopij za tovrstne šole pogrešamo.

Junakinja. Delavka v tivatskem vojnem arzenalu v Boki Kotorski Danica Radovičeva je nedavno ujela morskega psa z golima rokama. Ko se je dekle mudilo na obrežju, se je morski pes pognal iz vode za neko ribo, ki jo je pa zgrešil in obtičal z gornjim delom telesa na suhem. Dekle ga je zgrabilo, ga potegnilo povsem na suho in ga z nekim trdim predmetom ubilo.

Že rožljajo... Nemški maršal Goering je imel govor, v katerem je samozavestno izjavil, da je nemška bojna moč v zrakoplovstvu že danes absolutno nepremagljiva.

Tudi Američani nočejo zaostajati za Evropo. Parlament je odobrilo naročilo, da se še letos izpolni ameriška oborožitev v zraku s 4000 novimi bojnimi letali.

Italijansko-angliška pogajanja, ki so se končno vendarle pričela pred nekaj dnevi, bodo trajala predvidoma mesec dni.

Dan nemške umetnosti se bo odslej na Hitlerjevo odredbo slavil vsako leto po vsej Nemčiji. Letos se bo praznoval ta vsenemški praznik od 8. do 10. julija.

Hitlerjev prihod v Rim je določen na 5. maj, na obletnico zavzetja abesinske prestolnice Addis Abebe.

Angleški kraljevski par bo napravil oficijelni obisk Franciji 28. junija t. l. V Parizu so priprave za čim svečanejši sprejem v polnem teku.

Rumunski notranji minister je izjavil, da se v Rumuniji nekaj časa sploh ne bodo izdajala nobena dovoljenja za ustanavljanje novih listov in časopisov.

Rimski korak. V Italiji je bila razglašena naredba, da se v vsej italijanski vojski uvede odslej tako imenovani «rimski korak», ki je povsem identičen z znanim nemškim paradnim maršem.

Na Češkoslovaškem bo ustanovljeno v bližnji bodočnosti posebno ministrstvo za zrakoplovstvo.

Vse za oborožitev. Iz Kalkute poročajo, da je indijska vlada sklenila zgraditi ogromno indijsko vojno brodogradilnico, ki naj v primeru vojne okrepi angliško vojno brodogradilnico.

Mandžurske čete, ki so bile sestavni del mešane mandžursko-japonske divizije, so se blizu Pao-gaosa uprle in se z vsem orožjem in vojnim materialom vred pridružile kitajski Čangkajškovi vojski.

Bolgarski trgovski obisk. Po dosedanjih prijavah sodeč, se bo velikega obiska v Jugoslaviji, ki bo zadnje dni aprila in prve dni maja, udeležilo nad 1000 bolgarskih trgovcev.

Maršal Čangkajšek ima v srednji Kitajski koncentriranih okrog 150.000 najboljših vojakov, s katerimi hoče izzvati odločilen spopad z japonsko vojsko, ki doživlja dan za dnem na vsej kitajski fronti zgolj poraze.

Med japonsko vlado in japonskimi političnimi strankami so izbruhnili v zadnjem času nepričakovani, izredno ostri spori, ki obetajo imeti usodepolne posledice za vso japonsko bodočnost.

Med francosko vlado in narodnim predstavništvom je prišlo glede obrambnih ukrepov za varstvo Francije do popolnega sporazuma in je vladi odobrenih zopet nekaj visokih milijard frankov za izpolnitev oborožitve na suhem, na morju in v zraku.

Z žico, ne z dobrimi zvezami. Finska vlada je dala zgraditi na vsej svoji meji proti Sovjetski Rusiji trojno omrežje iz bodeče žice, in sicer zaradi neprestanih incidentov, ki jih izzivajo sovjetski obmejni vojaški oddelki.

Poroka albanskega kralja Zoga z mlado madžarsko grofico Appony se bo izvršila definitivno 27. aprila t. l., ker so sedaj odstranjene tudi zadnje težave, ki so bile zvezane s to poroko. Civilna poroka se bo sklenila pred predsednikom vlade in pravosodnim ministrom.

Glas o Stalinu. «Popolo d'Italia» obširno piše o kravatem procesu v Moskvi in trdi, da boljševidem žre samega sebe, da stoji Stalin neposredno pred splošno katastrofo Leninovega sistema in da dela s svojim postopanjem neprecenljive usluge edino le fašizmu.

Nova upravna razdelitev Rumunije predvideva na temelju nove ustave 20 prefektur.

Židovske priselence, bodisi posameznike, bodisi v skupinah, je pripravljena sprejeti turška republika, kjer je vlada izjavila, da so bili židje vedno zelo koristni za Turčijo. Tega prepričanja je predvsem sedanji turški finančni minister.

Drugo za drugim. Hitler je na pravlji osemnajste obletnice ustanovitve nemške narodnosocialistične stranke pred svojimi stariji tovariši v Monakovem naglasil, da zahteva Nemčija sedaj le še vrnitev svojih nekdanjih kolonij.

Svetovno trgovsko brodogradilništvo je izgubilo lani 250 različnih ladij z brutto tonažo 312.000 ton.

Zunanja politika

Evropa je zašla v čase temnega srednjega veka. Z grozo gleda civilizirani svet v Rusijo, kjer viši svoj krvavi posel veliko inkvizicijsko sodišče, proti kateremu je bilo delo srednjeveške inkvizicije prava igrača. Pred strahom današnje Rusije, Višinskim, sedijo na zatožni klopi zadnji tvorcji socialistične države, ki so zatamnjevali Stalinovo senco, zaradi česar je ta sklenil, da z njimi obračuna. Režija je nedosegljiva, tako da se svet čudi in ne more priti do nobenega zaključka, ali vladajo današnje Rusije sami norci ali sami izdajalci. Oboje je zelo tragično, ker tak razvoj dogodkov mora voditi veliko slovansko državo v neizogibno pogubo. Še večji udarec pa je doživela s temi procesi marksistična vera, ki jo danes po vsej pravici lahko imenujemo mrtvo vero. Druga in sindikalistična internacionala sta ob tej priliki poslali v Moskvo na Stalina brzojav, kjer ga rotita za življenje teh starih borcev socializma, ki so za svojo vero šli skozi peket carističnih ječ in Sibirije, stali pod vešali in se borili skozi požar revolucije. Vendar ni od moskovskega diktatorja na vse te prošnje prišel niti odgovor. Socializma v Rusiji danes ni več in komunisti se danes nikjer tako nesigurno ne počutijo, kakor ravno v svojem «raju». Nepregledna je vrsta onih, ki so iz demokratičnih držav pobegnili v komunistična nebesa, pa jih je tam pograbila roka one krute diktature, ki so jo sami slikali za ideal in rešitev človeštva ter jih postavila pred puškine cevi.

Komunizem kot družabni red in politični sistem je doživel tak neverjeten polom na vseh področjih, kakor še noben političen sistem dosedaj, tako da se danes v njem lahko zbirajo res le še blazneži ali pa taki elementi, ki bi hoteli krvavi metež revolucije izrabiti za svoje temne račune. Svet nima ob krvavi moskovski tragediji toliko sočutja, z nesrečneži, ki stojijo v ospredju, kolikor z ono Rusijo, ki s svojimi lastnimi rokami dela v svojo pogubo.

Na zapadu se odnošaji med Rimom in Londonom tudi ne razvijajo z ono naglico, kakor so optimisti pričakovali, ko so angleški konservativci žrtvovali Edena za ceno sporazuma z Italijo. Očividno Italija preveč zahteva, čeprav niso njene zahteve dosedaj pred javnostjo objavljene. Predvsem gre menda za pomorsko pariteto v Sredozemlju, za Baleare, ki bi jih hoteli Italijani obdržati in pa za soudeležbo pri Sueškem prekopu. To so seveda nad vse trdi pogoji ter je razumljivo, da se Chamberlain ne upa prav lahko z njimi pred parlament. Malo prehitro se je vdal italijanskemu pritisku, ki vidi v Angliji zaradi tega veliko slabost, pa verjetno zaradi tega noče popustiti od svojih zahtev, verujoč, da bo Anglija morala odnehati na vsej črti.

Srednja Evropa se pa po berchtesgadenskem sestanku organizira na novi črti. V Avstriji se Schuschniggova in Hitlerjeva fronta pripravljata na merjenje sil. Obe strani trdita, da imata ogromno večino naroda za seboj in pripravljata plebiscit, ki naj bi dokazal njune trditve. Gotovo je pa, da stoji danes za Schuschniggom vse delavstvo, duhovščina in zelo veliko kmetov, dočim se meščanstvo bolj zavzema za Hitlerjevo vero. Sredi tega vrenja je predsednik češkoslovaške vlade kot odgovor na Hitlerjev govor točno orisal stališče Češkoslovaške v tem srednjeevropskem kaosu. Odločno je povedal vsemu svetu, da bodo Čehoslovaki znali, če bo usoda zahtevala, braniti svojo domovino z vsemi svojimi silami do poslednjega moža in poslednje krone.

M. K-ova, Ljubljana:

Ženska volilna pravica

Živ klic po njej ne bi smel zamreti v naši javnosti vse do njenega uresničarja

Ta naslov naj se ponavlja po naših listih od številke do številke, da se bo končno vidno zablestel v naši dnevni aktualni politiki kot dognana in upravičena zahteva časa. Drugod je bila ženska volilna pravica vprašanje 19. stoletja, pri nas jo rešujemo v 20. stoletju še vedno nekam plaho in s pridržkom. Po ženskih listih se pravkar razpisujejo, po mojem mnenju že močno zakasnele, ankete, s katerimi se poziva naše ženstvo, da se izjavi, če je za žensko volilno pravico ali je morda celo proti njej. Politični dnevniki objavljajo ženske članke le v ženskih rubrikah, kjer poleg vidnejših modnih, gospodinjskih ali filmskih reklam sploh komaj še zasledimo članke izpod ženskega peresa, v katerih se iznašajo tožbe in jadicovanja glede krivic, ki jih občuti ženstvo. Redkokdaj se dvigne v listih moški glas v obrambo in zaščito zapostavljanega ženstva. V tem pogledu tvori menda edino izjemo «Učiteljski tovariš».

Bil bi vendar že čas, da se strnemo možje in žene vseh vrst in razredov v dozoreli temeljni zahtevi po ženski volilni pravici. Ženska volilna pravica naj ne predstavlja pridobitnega računa političnih strank za volilne upravičenke, temveč predvsem račun državljanke pravice in enakopravnosti. Samo s tega stališča je danes še dopustno v moderni državi reševanje tega vprašanja. To odločno zahtevo postavlja danes samostojna, sproščena žena, ki se je v tem oziru otrsela vsakega vpliva cerkve in moža, to zahtevo pa mora danes postaviti v svoj politični program tudi vsak pravičen državljan. Prehodno dobo bomo morali preboleti, — s kakšnimi posledicami, to je pa zadeva notranje delavnosti političnih

strank. Neizpodbitno dejstvo je, da se ta temeljna zahteva ne da in ne sme premakniti že zaradi svobodne, osebne državljanske pravice. Zato ne odlašajmo! Dolžnost vsake stanovske, gospodarske, kulturne in politične skupine — in ne le ženskih organizacij — je, da zahteva odpravo obstoječe krivice, da se javno in odločno izjavi za to zahtevo. Kasneje se bodo politične stranke gotovo cepile, nekatere bodo delile okrnjene pravice, druge bodo dodarnejše.

Tudi v Nemčiji so bili prestali podobne krize, v prvih početkih v treh smereh. Radikali so bili dali prvotno ženam tajno, splošno in enako volilno pravico; demokratična veja je bila konservativnejša in je dala ženam le one pravice, katere so zagovarjali pri volitvah za moške strankine pristaje. Radikalna skupina ni mogla s svojimi načeli vsestransko prodreti, zato se je en del združil pod enakimi načeli v samostojno Zve-

zo za žensko volilno pravico. Končno je zmagal zmernejši del. Vse to cepljenje je bilo zdravo, ker je privedlo do razčiščenja političnih mnenj v tem gibanju s podobnimi. Med drugim je obstajalo tudi moško združenje za žensko volilno pravico, kateremu so lahko pripadali pristaši vseh strank. Dalje so bila ženska združenja, ki so zahtevala izključno neokrnjene pravice in v katera so sprejemali kot člane le one organizacije, ki so agitirale v tem pravcu.

Na Angleškem je bilo še več cepljenj, nad 50 skupin. Enako v Franciji. Francoska akademija je podpirala težnjo za žensko volilno pravico na ta način, da je razpisala nagrado za najboljšo delo o vprašanju ženske volilne pravice. Zastarele so pripombe, da odvzame ta pravica «ženski duši najnežnejši cvetni prah», ko imamo, kakor je bil rekel politik Dr. Cohn, krog sebe preveč ženâ, katere je dnevno delo in dnevna skrb po tovarnah, pisarnah in doma oropala tega krasa.

Pot do volilne skrinjice n a š i m ženam prav gotovo ne more zarezati takih sledov. Svoboda naših sosednih držav nam žari v oči! Ali moramo prav mi zaostajati?

Češkoslovaški zgled

Razmerje delavskega socialnega zavarovanja v bratski republiki

Delavsko socialno zavarovanje na Češkoslovaškem je organizirano zelo širokopotezno in res moderno. Zato so v češkoslovaškem javnem življenju tudi povsod vidni nad vse zadovoljivi in razveseljivi uspehi take smiselne in edino možne socialne zakonodaje, ki bi si jo smeli vzeti za zgled predvsem naši pristojni činitelji in jo seveda tudi stvarno posnemati. Število zavarovancev pri češkoslovaškem Centralnem socialnem zavarovanju znaša skoro 4 milijono

oseb. To je več, kakor četrtina celokupnega češkoslovaškega prebivalstva. Na povečanje števila zavarovanih delavcev je v zadnjem času znatno vplivalo splošno izboljšanje gospodarskega položaja v državi. V preteklem letu je število zavarovanih delavcev na Češkoslovaškem naraslo za 325.000 duš, to je za 46.000 več, kakor leta 1936. Povprečno je bilo lani na Češkoslovaškem zavarovanih proti posledicam poškodb in starosti 2.041.454 oseb, proti boleznim pa

2.255.728 oseb. Zanimivo je, da v zadnjih letih vidno pada število zaposlenih žensk v razmerju z zaposlenimi moškimi. Ženske se zopet bolj vračajo k družini. Leta 1934. je bilo v ČSR od skupnega števila zavarovancev 59,6% žensk, lani pa že samo 37,1%.

Podrobni pregled statističnega gradiva Centralnega socialnega zavarovanja na Češkoslovaškem nam nudi mnogo zanimivih podatkov tudi o plačah v bratski republiki. Povprečni dnevni zaslužek zavarovanega delavca je znašal lani 17,15 Kč, to je 89,64 odstotka dnevne mezde iz leta 1929., ko je vladala na Češkoslovaškem najvišja gospodarska konjunktura. V zvezi s tem moramo poudariti, da je bila najnižja dnevna mezda ugotovljena leta 1935., ko je odpadlo na posameznega zavarovanega delavca 15,95 Kč na dan.

V letu 1937. je bilo na Češkoslovaškem izplačanih 12,1 milijard čeških kron skupnih delavskih mezd, kar pomeni 80,67% od vsote, ki je bila izplačana leta 1929.

Preteklo leto so znašali takoj dejansko vplačani prispevki za delavsko zavarovanje skupno 540 milijonov Kč. Vsak zavarovani češkoslovaški delavec, če je zaposlen vse leto, plača za svoje socialno zavarovanje povprečno po 259,62 Kč na leto. To je polovica zavarovalne premije, dočim plača drugo polovico delodajalec.

Iz glasbenega sveta

Koncert Antona Dermote. Vselej se veselimo uspeha kateregakoli našega pevca, če nastopa doma, še rajše pa v tujini. Tako je tudi tenorista Dermote, bivšega člana našega opernega zbora, po njegovi veliki pridnosti privedla pot celo na Dunajsko državno opero. Nastopil je že večkrat kot gost v naši operi, mikalo ga je pa tudi nastopiti na samostojnem koncertu, ki se je vršil v dvorani Filharmonične družbe. Pevce je pokazal v vseh pesmih svoj lep, izsolan glas, ki pa višine z naporem zmaguje. Mlad je še in še se

bo treba učiti, predvsem pa se mu bo treba odvaditi teatralnih poz, pretiravanj in mimičnih izražanj. Poleg tega, da je prav lepo zapel par slovenskih solospjevov, bi bil pa lahko opustil operne arije, če te še tako silijo vsakega opernega pevca k navduševanju poslušalcev. Enkrat za vselej ugotavljam, da operna arija, iztrgana iz opernega dejanja, ne spada na koncert. Ali nima slovenska samospevska glasbena literatura nobenih skladb, ki bi zaslužile prednašanje pevcev, ki jim je drugače opera poklic, tudi na koncertnem odru?

Z. P.
Najstarejše slov. pevsko društvo «Lira» v Kamniku ima v soboto 12. t. m. koncert novih zborovskih pesmi.

Pevsko društvo «Zvon» v Trbovljah bo nastopilo pod vodstvom svojega pevovodje O. Moll-a v nedeljo 13. marca ob 16. uri v «Sokolskem domu» v Trbovljah. Zbor bo izvajal tri Adamičeve pesmi. Parmovega «Povodnega moža» ter nekaj spevov iz Smetanove «Prodane neveste». Sodelovali bodo orkester in solisti iz Ljubljane. Poleg tega nam bo orkester podal tudi Čajkovskega «Suito».

Šah

Novice: V nedeljo 6. marca se je vršil v Celju redni občni zbor «Slovenske šahovske zveze». Novi predsednik je postal agilni šahovski delavec g. Ciril Vidmar. V aprilu bo precej šahovskih prireditelj. Dne 20. marca se prične turnir v Lodzu, katerega se bo udeležil tudi naš velemojster g. Vasja Pirc. Ostali udeleženci so gg. Eliskases, Stahlberg, Petrov, Foltys, Steiner, Thomas, dr. Tartakover in še nekaj Poljakov. Dne 11. aprila se prične turnir v Ljubljani z že najavljenim udeležbo. Turnirja v Milanu s pričetkom 15. aprila se bodo udeležili gg. Bogoljubov, Eliskases, dr. Seitz in italijanski mojstri. O Veliki noči bo v Margate tradicionalni turnir z udeležbo gg. Keresa, Petrova in Bööka. Verjetno je, da se ga bo udeležil tudi g. dr. Aljehin, če se bo vrnil do takrat iz Južne Amerike.

Lzjemno prinašamo danes tropetzn problem

H. Stapp, Dermbach, Rhön
(«Schach-Echo» 1938.)

Be li: Kb6, Te2, Tf6, Sc6, Sf4 (5).
Cr ni: Ka8, Td1, Td3, Lb5, Sh7, Bb5 (6).

Imena reševalcev bomo objavili v eni prihodnjih števil.

Gostilna „ŠTRAJZEL“

Oglašujte v
„Slovenski besedi“

OPTIK

J. GOLDSTEIN

Ljubljana, pod Trančo 1
priporoča po nizkih cenah prvovrstna očala, daljnogleda, triedre, tlakomere, toplotere i. t. d.

Dovžan Ivan

dipl. krojačnica za dame in gospode

Ljubljana, Sv. Petra c. 81

Izvršuje vsa v stroko spadajoča dela po najnovejši modi in po najsoljdnejših cenah
Postrežba točna

Sveže najkvalitetnejše norveško
ribje olje

iz lekarn

dr. G. Piccoli, a v Ljubljani
se priporoča bledim in slabotnim osebam

NAZNAVILLO!

Cenjenemu občinstvu sporočam, da sem prevzel novo renovirano
restavracijo LLOYD

Dobijo se vsakovrstna jedila, dnevno sveže morske ribe po izberl.

Priznana dobra šibeniška vina

Belo . . 10.—
ružica . 10.—
črno . . 10.—

Ekstra vino v steklenicah

lit. 12.— Din
1/2 l. 6.— Din

Priporoča se

Martin BUJAS
LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 7.

Sprejemajo se abonenti!

JELČIČ ANGELO

LJUBLJANA VII.

CELOVŠKA CESTA ŠT. 65

Telefon št. 3840

pleskar, ličar, sobo- in črkoslikar za stavbe in pohištvo
Izvršuje: Vsa pleskarska in soboslikarska dela po zmernih cenah. / Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno. / Postrežba točna in solidna.
Priporočamo to znano tvrdo vsem!

KOLIKO ČASA NOSITE MOŠKO OBLEKO?

- Navadno toliko časa, dokler trpi blago, oziroma dokler je isto lepo.
- Vsled tega nima smisla kupiti slab štof, čeprav ste mogoče primorani štediti.
- Pojdite v tem slučaju raje v trgovino, kjer Vam nudijo za malo denarja dober češki štof.
- Taka trgovina pa je tvrdka

MANUFAKTURA

KOMANDITNA DRUŽBA

LJUBLJANA, MESTNI TRG 17